

UREDNIŠTVO ZARJE je v Ljubljani, Franciskanska ulica št. 8 (tiskarna I. nadst.). Uradne ure za stranke so od 10. do 11. dopoldne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelj in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

NAROCNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogrsko in Bosno K 21.60, polletna K 10.80, četrtletna K 5.40, mesečna K 1.80; za Nemčijo celoletno K 26.40; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 36.—.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNISTVO se nahaja v Selenburgovi ulici št. 6, II., in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. zvečer. Inzerati: enostopna petstotnica 30 vin., pogojen prostor, poslana in reklame 40 vin. — Lisicite sprejema upravništvo.

Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo. Reklamacije lista so poštne proste.

Posamezne številke po 8 vin.

Stev. 417.

V Ljubljani, v četrtek dne 24. oktobra 1912.

Leto II.

Srbska vojska na Kosovem polju.

Krvava deveturna bitka pred Drinopoljem. — Grška zmaga.

Vojna na Balkanu.

PISMO IZ SRBIJE.

Bel grad, 8./21. oktobra.

Z meje ni nikakih poročil, niti uradnih vesti z bojišč, Brznojavke, ki jih objavlja tiskovni urad, ne povedo ničesar, a zasebne niso dovoljene, ker so telegraf, pošta in telefon v vojaških rokah. A te uradne brznojavke, ki se od dajajo časopisju, še ne govorijo o nikakem boju in ne o izidu, ne da so boji nastali še pred ofcialno napovedbo vojne. Med tem pa se zasobno čuje — in ta vest se boljbolj širi in si osvaja občinstvo — da je imela srbska vojska mnogo velikih spopadov in razmeroma velike izgube z razmeroma majhnimi turškimi oddelki in da je imela znatne žrtve tudi v spopadih z Arnavti. Ne razglasa se, ampak od uradnih oseb se čuje, da je na Prepolcu imela srbska vojska 290 mrtvih, a turška 600 in veliko število ranjencev; tam so bili Arnavti, a regularne turške vojske je bilo malo. Širijo se glasovi, da je prav posebno trpel sedmi polk, v katerem so po večini naši belgrajski sodruzi. Nadalje se trdovratno vzdržuje vest, da so Arnavti prodrli do mesteca Brusa v kruševskem okrožju.

Iz vsega izhaja, da mora srbska vojska, še preden zadene na jačje oddelke turške vojske, držati silen in vulkanski odpor Arnavtov, ki vidijo v pohodu balkanskih držav osvojevalen pohod in oviro njihovega zedinjenja in samoupravi. A Arnavti poginejo za svojo obrambo vsi do zadnjega, preden bodo poteptani. Obvladati jih ni mogla niti Turčija; zvezne vojske se bodo, preden pregazijo Arnavte, tako oslobile, da ne bodo pozneje več sposobne ustavljati se glavni koncentrirani regularni vojni sili Turčije.

Ta odpor Arnavtov kaže še eno: da je upanje srbske vlade na pomoč Ise Boljetinca bilo goljufivo; vidi se, da Arnavti niso divja horda, ki jo vodi poedinec, in da ta »vodja« ostane lahko osamljen in na cedilu, če začne voditi stvari na lastno pest in zoper težnje mas; da postane takemu vodji v tem slučaju življenje negotovo od strani istih množic in da mora bežati pred njihovim srdom, kakor je te dni pribežal Isa v Srbijo.

Srbska vlada je letos, ko je Arnavtom razdelila orožje, upala, da bodo njeno slepo orodje; oni pa so vzeli orožje, da se letos bore zoper Turčijo a zdaj proti Srbiji, obakrat za svojo avtonomijo.

Ti spopadi in te krvave praske z Arnavti, ki niso bili pričakovani, odpirajo še bolj krvavo perspektivo, kakor smo jo poprej slikali.

Groza, groza, groza — to je, kar pričakujemo vsi na Balkanu.

Poslednje vesti pravijo: da je srbska vojska na liniji Ristovac-Prepolac zavzela več točk in da je napravljena nova zaseka. Prodiranje se nadaljuje.

HRVAŠKI SOCIALISTI PROTI VOJNI.

Zagreb, 22. oktobra.

Vzlic temu, da tlači Hrvaško in Slavonijo okrutni tiranček Cuvaj, vzlic temu ni izgubilo delavstvo svoje prožnosti in ni trepetaje zlezlo pod klop. Delavstvo na Hrvaškem živi in se razvija; najboljši dokaz za to je oklic hrvaške socialistične stranke na delavsko ljudstvo na Hrvaškem in v Slavoniji. Protest seveda ni bil tiskani na Hrvaškem, ampak razširjen bo v tisočih in tisočih izvodih med hrvaškim in slavonskim delavstvom. Protest hrvaških sodrugov je velike važnosti tudi zaradi tega, ker odločno obsoja vsako vojno med sorodnimi narodi na jugu monarhije in na Balkanu.

Protest se glasi:

Delavskemu ljudstvu na Hrvaškem in v Slavoniji!

Pod okrilje tuje svobode, izven Hrvaške se zatekamo, da ti lahko povemo, da izpregovorimo lahko v tej tako resni uri svobodno in močito besedo.

Na Balkanu se bojujejo! Srbi, Bolgari in Grki vodijo krvav boj proti sovražnici svobode in prava, proti fevdalni in absolutistični Turčiji. V vojni blaznosti se razmesarjajo poživila ljudstva.

Zakaj? Meščanski razredi balkanskih držav potrebujejo več prostora; meje njihovih držav so jim pretesne, hočejo jih razmahniti. Da pa lepše zveni, nazivljajo svoj boj osvoboditev balkanskih narodov izpod turškega jarma. V resnici gre boj le za pridobitev gospodarskih prednosti in uglednosti, ki jih bo plačalo na tisoče in tisoče človeških življenj in ki bodo kupljene z neizmerno ljudsko bedo in skrbjo.

Na eni strani gre za dobiček posedujočih stanov na Balkanu, na drugi strani pa turško ljudstvo nikakor ne more več prenašati suženjskega jarma. Nazadnjaški način vladanja z narodnostnim podjarmljenjem in izkoriščanjem, z roparskim uničevanjem in barbarsko zaostalostjo proti uničiti jugoslovanske narode v Turčiji, česar seveda ne moremo trajno gledati in kar se še težje trajno prenaša.

Kapitalistična, »kulturna« Evropa je vse to mirno gledala, ker je vlekla iz gnilega položaja na Balkanu masne profite. Ta Evropa je trpela, ne da bi trenila, da so sistematično morili ljudi in narode. Da, celo pomagala je pri ostudnih dejanjih tlačanstva. Turški fevdalizem in evropski kapitalizem sta vzajemno iztirjavala davke od uboge balkanske raje, ker sta jo z železnimi obroči tiščala v bedi, pomanjkanju, zaostalosti in divjosti.

V tem trenutku se pač meščanski razredi na Balkanu lahko kažejo kot osvoboditelji balkanskih sužnjev. Vzlic temu pa odrekamo balkanski in jugoslovanski socialisti buržvaziji moralno pravico ponašati se kot ljudska osvoboditeljica, ker tudi ona bo v svojem neukrot-

ljivem nagnjenju po dobičku pahnila ljudstvo po osvoboditvi iz turškega jarma v moderno suženstvo kapitalističnega izkoriščanja, oropala je bo sado in truda njegovega dela, izsesala mu bo življenske sokove, kakor je to storila ljudstvu, ki je že davno rešeno turškega jarma in kakor še dela.

Vendar, balkanska vojna je tu! Delavsko ljudstvo na Balkanu je še preveč zaostalo in premalo prosvetljeno, da bi zamoglo rešiti mirnim potom balkanski problem. Prosvetljeni in razredno zavedni, organizirani proletariati ve prav dobro rešitev balkanskega problema. Na prvi socialistični balkanski konferenci v januarju 1910 so zastopniki socialističnih strank na Balkanu soglasno manifestirali za federacijo svobodnih balkanskih republik in to rešitev balkanskega problema so sprejele tudi jugoslovanske socialistične stranke Avstrijsko-Ogrske.

Evropski narodi trepečejo med tem pred splošno vojno vseh narodov in držav med seboj. Ves človeški napredek, vsa kultura in civilizacija človeštva je v nevarnosti, da jo uniči blazni izbruh vojne furije. Na Balkanu se križajo interesi vsega kapitalističnega sveta. Vse, kar je kapitalističnega, ima interes na izkoriščanju jugoslovanskih, balkanskih narodov; zlasti Avstrijsko-Ogrska in Rusija ne nameravata nič dobrega. Zato je tudi vojna nevarnost za vse evropske narode tako velika!

Evropski kapitalisti trepečejo za izvozni trg na Balkanu, trepečejo za svoj dobiček. Zaradi kapitalističnih interesov in zaradi vojaškega nagnjenja za vojnimi pustolovščinami mora nositi ljudstvo vsako leto večja bremena za armado in mornarico. Aneksija Bosne in Hercegovine je veljala sama 300 milijonov kron, potem so sledile nove militaristične zahteve skrite za imenom brambne reforme in ko je prišel iz Balkana strah vojne, tedaj je vojna uprava hitro še zahtevala 420 milijonov, dobila pa je 205 milijonov, ker ministri sami so se prestrašili zahtev nenasišnega moloha. Ljudstvo teči pod militarističnimi bremenmi, ves denar se porablja za armado in morilno orodje; kar pa ostane, je vse premalo za gospodarske, kulturne in socialne namene.

Avstrijsko-Ogrska ne more več varati sveta, da mora na Balkanu še kaj »rešiti«. Hrvaška, Slavonija, Bosna in Hercegovina in Dalmacija so živi zgledi tega »reševanja«. **Goli, nesramni absolutizem na Hrvaškem, Pretnja z absolutizmom v Bosni, napoved vojaške diktature za Hrvaško so očitni dokazi, da morajo rešiti avstrijsko-ogrski narodi sami sebe nasilstev in verig mogotcev!**

Cesa naj išče delavsko ljudstvo Hrvaške in Slavonije na Balkanu, kaj naj iščejo Hrvatje in Srbi na Balkanu? Ali naj se vojskujejo zoper svoje rodne brate v Sandžaku novopazar-skem? Ali jih naj rešijo turškega jarma in jih potem spravijo pod avstrijsko-ogrski jarem? Ali naj z našo krvjo, našimi kostmi ojačimo stališče onih, ki nas zatirajo kot narod in razred in konsekvntno ovirajo, da se ne morejo

dvigniti Jugoslovani Avstrijsko-Ogrske na višjo kulturno stopnjo in da ne morejo dobiti političnih pravic in svobodnin?

Ne, tisočkrat ne!

Delavsko ljudstvo Hrvaške in Slavonije ne hrepeni po nikakršnih pridobitvah na Balkanu, prepušča balkanskim narodom delo za rešitev in osvoboditev njim samim, ker delavsko ljudstvo Hrvaške se mora otresti najprej lastnega jarma brezpravnosti, samo se mora rešiti šele absolutističnih verig!

Kot edina zastopnica delavskega ljudstva Hrvaške in Slavonije protestira socialno demokratično stranka proti vojnim korakom Avstrijsko-Ogrske na Balkanu, protestira proti namenom kapitalistične velesile, da bi se umešavala v balkanske boje. Socialno demokratična stranka protestira iz istih vzrokov proti novim militarističnim bremenom, protestira proti temu, da bi se prelila le ena kapljica proletarske krvi, da bi se izdal le en vinar iz davčnega denarja delavskega ljudstva za kapitalistične namene podjarmljenja in ropanja!

Obenem svojim protestom proti vojni sploh in posebej proti osvojevalnem pohlepu Avstrijsko-Ogrske na Balkanu, protestira socialno demokratična stranka kar najodločneje proti absolutizmu na Hrvaškem in v Slavoniji, proti podjarmljenju srbsko-hrvaškega ljudstva v avstrijsko-ogrski monarhiji sami!

Boj vojni!

Dol z absolutizmom! Živela svoboda in bratstvo med narodi!

Živela mednarodna, ljudstva osvobujajoča in mir prinašajoča socialna demokracija!

Socialno demokratična stranka za Hrvaško in Slavonijo.

RUSIJA IN BALKANSKA VOJNA.

V sedanjem položaju je nastop Rusije najbolj skrivnosten in opravičuje k resnim skrbem. V ospredje sili domneva, da se za prijaznimi in mir želečimi besedami zunanjega ministra Sasonova skrivajo druge sile, ki prikrito delujejo za vojno.

Na Ruskem ja pač tako, da se izve za delujoče osebe v vseh važnih političnih odločbah šele pozneje, ko že zastor pade in je igra končana. V japonski vojni se je združila klika velikih knezov s poštenjaki temnega značaja, z lesnimi tatovi ob reki Jalu. Kdo sedaj? Morda izvemo to čez leta. Da pa so ljudje na Ruskem, ki — ne glede na svoje lastne koristi in na koristi svoje klike — uganjajo »bonapartsko politiko«, to se pravi, da s pustolovščinami v inozemstvu skušajo prikriti notranje zmede in jih rešiti, temu se ni čuditi. Ne smemo pozabiti, da razglajajo le ministri v »najvdanejših poročilih« o poraženi in mrtvi revoluciji, in da takim poročilom veruje le naivno buržvazno časopisje v zapadni Evropi, ker so taka poročila v interesu boržijancev. V resnici pa čivkajo resnico o položaju na Ruskem že vrabci na strehah: da je izgubila ruska vlada že davno ves kredit, da sumljivo vre med kmečkim prebival-

A. K. GREEN:

Sosedov dom.

(Dalje.)

Poslata sem Leno, naj mi oskrbi voz, in približala sem se ubogemu bitju. Rahlo sem se doteknila njene rame in okrenila se je utrujeno k meni.

— Ali imate kak opravke v trgovini? — sem jo vprašala. — Če želite, grem jaz z Vami.

Brez vsakega zanimanja me je pogledala, a oledhčano. Zakaj zmajala je rahlo z glavo.

— Sama ne vem, kaj pravzaprav hočem. Omotica se me loteva, zmešana sem, in vendar se mi zdi, da sem prišla sem z gotovim namenom.

— Kar vstopite, — sem prosila.

— Odpočijte se nekoliko. — Nesla sem jo skoraj po stopnicah navzgor, in posrečilo se mi je, ko priversti čez prag v trgovino.

Zunaj pa je poslanjalo pol tucata radovež-nežev svoje obraze na šipo.

Kitajec je počasi okrenil glavo, ko je začul zvonec nad durmi.

— Ali je ta dama pred nekaj dnevi oddala pri Vas svoje perilo? sem vprašala.

Ne da bi izpregovoril, me je Kitajec pogledal. Po kratkem premišljevanju se je spomnil mene in tudi razgovora, ki sva ga imela tisti večer. Končno je počasi odgovoril:

— Tedaj ste mi rekli, da je dama umrla. Kako naj bi bila tista dama, ko je pa že mrtva?

— Saj ni umrla, zmotila sem se. Ali je tista dama kot v oni noči?

— Nisem videl njenega obraza, le njen glas sem čul. Po glasu jo takoj spoznam.

— Ali ste že kdaj videli tega moža? — sem vprašala mlado deklico.

— Mislim da. Toda zdi se mi, kakor da bi se mi sanjalo, — je tiho rekla. Zaman je napenjala svoj duh z rečmi, ki so jo obdajale.

— To je ona dama! — je vzkliknil Kitajec

veselo, ker je upal, da sprejme denar za perilo. — Njen prijeten glas poznam. Ali je prišla po perilo?

— Ne, danes še ni prišla ponj. Bolna je, tako bolna, da se komaj po konci drži.

Samega veselja, da sem našla begunko in da so bile moje slutnje potrjene, sem stisnila Kitajcu nekaj okroglega v pest in vedla Rut Oliver skrbno do voza, ki je že čakal pred durmi.

Ko je pristopila Lena, da mi pomaga, je bila zelo radovedna in njene oči so popraševale, kdo je mlada deklica in čemu je potrebujem. Odgovorila sem ji kratko neumljivo opazko.

— To je Vaša sestričina, ki je pred nekoliko dnevi ubežala. Ali jo poznate?

Lena ni niti poskušala, da bi razumela postopanje. Toda dobrovoljno je poslušala moje pojasnilo in se poslužila celo laži, da bi me ne spravila v zadrego.

— Da, ona je, in prav vesela sem, da jo zopet vidim!

Po tih besedah je pomagala bolnici stopiti v voz. Sedla sem poleg nje in rekla Leni, naj ukaže vozniku peljati do moje hiše.

Skoraj do pol pota je slonela bolnica z glavno na moji rami; ni se premaknila in mirzlica jo je bolj mučila kot kdaj prej. Ko smo se pa približali do Grammercy Parka, je postajala nemirnejša in z Leno sva jo le težko udržali, da ni skočila z voza na cesto.

Ko se je ustavil voz, je bila še bolj razburjena. Nikakor ni hotela izstopiti; težak boj sva imeli z njo. Zdihuje se je vrgla nazaj na blazine in je popolnoma otrpnila. Oči je upirala na stopnišče pred mojo hišo, ki je bilo prav podobno stopnišču pred hišo Van Burnamovih; umela sem, zakaj je bila tako ostrašena. Misel, da stopi zopet v hišo, kjer je doživela nekaj tako strašnega, jo je navdajala s tako grozo, da se ni več obvladala. Izprevidela sem, da bo vsak poizkus bob ob steno, zato sem vozniku zdihuje

imenovala naslov gospodične Spicer, na kar je obrnil voz in krenil proti njeni hiši.

Osemindvajseto poglavje.

To noč je bila bolnica slabejša nego prejšnjo. Prav nič nisem utegnila pečati se s kako drugo stvarjo kot z njeno potrebo. Sele proti jutru se je pomirila. In ko sem tedaj na omari zagledala zamotan klobčič in na pol strgano pletenje, me je gnala natančnost, da uravnam nit. Že sem dokončala delo, ko začujem pritajeno vpitje s postelje. Trajalo je nekaj časa, in šele ko sem odložila klobčič, da podam bolnici pomirjevalno zdravilo, je umolknila. Res je bila uboga deklica v hudem položaju.

Ko sem šla drugo jutro v zajtrkovalnico, sem se čutila vkljub napornemu bdenju prav svežo in zdravo in predvsem zelo zadovoljno, kot človek, ki je vestno izvršil svojo dolžnost in pričakuje priznanja za svoje delo. Od trenutka, ko je Kitajec spoznal Rut Oliver, je bilo dokazano, da sta bili ona in gospa James Pope ena in tista oseba in da je Howard prišel z njo in ne s svojo soprogo tisto noč v Grammercy Park. Nobenega člena ni manjkalo na dokazilni verigi. Seveda bi bila še rada našla prstane nesrečne žrtve, a bila sem že dovolj ponosna na svoja razkritja, ki sem jih izvršila, da sem prav nestrpno pričakovala gospoda Gryca.

Pri zajtrku pa me je čakalo novo iznenađenje. Lena mi je bila ravno prinesla pismo, ki mi je bilo odposlano na stanovanje. Bilo je pismo gospoda Gryca in se je glasil:

»Cenjena miss Butterworth!

Oprostite, da se vmešavam. Našli smo prstane, ki naj po Vašem mnenju dokažejo krivdo ene osebe, pri kateri so se našli. Z Vašim dovoljenjem zapremo danes gospoda Franklina Van Burnama.

Dovolim si to prijetnost, da Vas obiščem okolo desetih. Z odličnim spoštovanjem ostajam vdani

Čbenazer Gryce.«

Franklin Van Burnam zaprt! Ali je bil kriv umora? Kaj naj to pomeni? O njegovi krivdi pač nisem imela najmanjšega sledu.

— Upam, da ste zdaj zadovoljni, miss Butterworth? — S temi besedami me je pozdravil gospod Gryce, ko je tisto jutro stopil v moj salon.

— Jaz, zadovoljna? — sem ga vprašala in gledala kakor Meduza — tako mi je sam pripovedoval pozneje.

— Da! Oprostite mi. Rad verujem, da bi Vam bilo ljubše, če bi bili toliko časa čakali, da bi nam bili imenovali krivca. Toda žalibog nam to ni bilo mogoče!

— Tako!

— Sami ste določili današnje jutro za najin razgovor — je nemoteno nadaljeval. — Upali ste skoraj gotovo, da pridobite s tem še en dan, da nabereite čim največ dokazov krivde. Če smo sočasno z Vami našli prstane v pisarni gospoda Franklina Van Burnama, Vas gotovo ne bo oviralo, da nam popolnoma vse odkrito poveste. Izbornost ste delali in prav radi Vam to priznamo.

— Res!

Prisiljena sem bila k tako brezpomembnim vzklikom, zakaj v resnici nisem vedela, kaj naj rečem. Kar sem pravkar izvedela, me je močno osupnilo. Gospod Gryce je bil mnenja, da sem o razkritju prstanov že vedela, da, da sem ga celo povzročila. Niti besedice si nisem upala izgovoriti, iz bojazni, da razodenem, kako nedvedna in presenečena sem bila v resnici.

— O najbdi, ki se nam je posrečila, smo molčali, in upamo, da tudi Vi in Vaša služkinja o tem nikomur nič ne črhne?

— Moja služkinja?

(Dalje.)

stvom, da se revolucionarno razpoloženje med delavstvom še ni ohladilo v kljub vsem krutim zasledovanjem, da so upori med vojaštvom in mornarico na dnevnem redu. To vse je treba pred svetom prikriti, treba je razburjenim duhom doma pokazati drugo smer. Vojna na Balkanu je najlepša prilika za vojno Rusije proti Turčiji, to bi bila vojna, za katero bi se verno rusko ljudstvo razgrelo, ta vojna bi morala biti celo uspešna, ker kakor hitro bo morala turška armada odbiti napade Bolgarije Srbije, Orčije in Črne gore, tedaj bo imela ruska armada, čeprav je zelo razdrapana, v azijski Turčiji lahko delo. No, in za povod bi ruska vlada pač ne bila v zadregi, reševati bi šla »slovanske brate«, ki bi morali seveda po eventualni zmagi težko plačevati to reševanje. Ruske katorge so obširne, ruski biči so vedno zviti in v Sibiriji je še mnogo prostora, tudi za »slovanske brate«, ki bi imeli slučajno trdno brtvišče. Izguba ne preti pri taki vojni, saj človeško življenje je v Peterburgu v najnižjem kurzu, kaj to če tisoči in tisoči pognoje s svojo toplo, mlado krvjo bojišče. In zato se ne čudimo Janovem obliči Rusije: pred Evropo se poti za mir, obenem pa je na njen migljaj udaril črnogorski Nikita čez mejo na povelje svojega »velikega brata« v Peterburgu.

Ali pustolovci, ki delajo na Ruskem politiko, namreč ono politiko, ki obvelja, ne ono, ki ima uradni pečat, so se že enkrat opeli. Težišče sedanega položaja je v tem, če se bo znala Rusija pri eventualnem vojnem pohodu v Turčijo izogniti Avstriji. Zakaj Avstrija je od leta 1908 dalje, od časa slavne aneksije, postala »balkanska sila«: braniti bo morala rob Bosne in Hercegovine. Zmagujoča Srbija bi bila resna nevarnost avstrijskemu imperializmu in na Dunaju so prav resno odločeni, da zatro vse srbske poželjivosti v kalu. Avstrijska buržvazija potrebuje orient in Rusija ji je nevaren tekmeč. Javna tajnost je, da je napetost med Avstrijo in Rusijo silno narasla odkar je Aehrenthal anektiral Bosno in Hercegovino in da ruski nacionalisti z vsemi močmi ščuvajo proti Avstriji in da hočejo vdahniti panslavizmu novo življenje, s tem, da se lasajo zlasti Čehom in Rusinom. Vsa ta nasprotstva so bila že dostikrat povod za razburljive vesti o preteči vojni. Balkanski sedanji položaj je seveda vse odnošaje med obema državama le še poostri.

Iz te vojne se lahko izčrpi svetovna vojna, ako obstanejo sedanje dvo- in trozveze. V tem je nevarnost. Ako bo ostala vojna »lokalizirana« — za to lično besedo se je obogatel politični besednjak ob balkanski vojni — ako si bosta stali Rusija in Avstrija sami nasproti, tedaj ni skoro nobenega dvoma o izidu vojne: ruska armada ni pripravljena za vojno. Preden bi prišlo dovelj čet na mejo, bi pretekli tedni in v tem času bi bili poraženi Rusi drug za drugim. Ti porazi bi povzročili, da bi na novo vzplamtela revolucija. To je popolnoma gotovo. In vendar mobilizira Rusija svoje čete na Poljskem, samo da bi izzvala Avstrijo, čeprav taji ruska vlada mobilizacijo in izzivanje. Ruski diplomate hazardirajo: računajo na zveze, predvsem na Nemčijo, ki je zaveznica Avstrije in nekoliko prikrita zaveznica Rusije, upajo pač, da bo Nemčija odvrnila Avstrijo od vojne. Ob polski meji pripravljene čete, na Balkanu vojni požar — in če gre po sreči, bodo ruski polki marširali od Kavkaza proti jugovzhodu.

MANIFEST NEMŠKIH IN ANGLEŠKIH DELAVCEV.

Angleška delavska stranka objavlja manifest, ki so ga podpisali vsi člani delavske stranke v angleški spodnji zbornici in člani socialno demokratične državnozbornice frakcije v Nemčiji. Manifest pravi med drugim:

»Delavci v Nemčiji ne goje nobenih sovražnih čustev proti Angliji, kakor tudi angleških delavcev ne navdajajo taka čustva proti Nemčiji. Prav nič ne žele, da žrtvujejo, razen žrtve življenja in zdravja, ki jih morajo žrtvovati dan za dnem na tlaki kapitala, še hekatombe svojih sodrugov v bitkah na suhem in na morju. Zategadelj se najostreje bore proti vojnim hujskačem tu in tam. Ne ojačepje kapitalističnega blaznega oboroževanja, ampak njega odstranitev, ne sluškanje, ampak sporazumljenje obeh narodnosti: to je, kar zahtevajo. Vojna med Anglijo in Nemčijo bi morala privedi do katastrofe, kakor je zgodovina še ni doživela. Vsi, ki povzročajo tako nevarnost, zagreše brezbožno hudodelstvo nad človeštvom. To pa more preprečiti le na najvišjo stopnjo dvignjena moč delavskih razredov obeh naših ljudstev. Mi, kot zastopniki razrednozavednega organiziranega delavstva, zato pozivamo vas delavce vse, da se pridružite našim organizacijam, pa zabranite, da se kultura in civilizacija ne strmoglavita v prepad in se ne uničijo nešteta človeška življenja. Delavci Anglije in Nemčije! Kjer koli se snidete, zavedajte se svoje zgodovinske naloge za blaginjo, agitirajte in organizirajte za sporazum med narodi in za mir!«

IZ ZGODOVINE BALKANSKIH VOJEN.

V začetku nove balkanske vojne bo čitateljem gotovo dobrodošel kratek pregled o najvažnejših vojnih in političnih odločitvah, ki so se završile v minulih dobah na Balkanu. Seveda ne moremo podati seznama vseh vojnih in političnih zapletljajev, ker bi zašli predaleč.

Leta 1459: Turčija podjarmi Srbijo.
L. 1463: Turki podjarmijo večji del Bosne.
L. 1788 do 1791: Vojna Črne gore, Rusije in Avstrije proti Turčiji, ki doživlja hude poraze.
L. 1831: Turčija uduši vstaje v Albaniji in Bosni.

L. 1851: Turčija začne vojno s Črno goro, a jo mora vsled protesta Avstrije ustaviti.

L. 1875: Vstaja v Hercegovini. Ker so imeli Turki nezadostne vojne sile, je niso udušili.

L. 1876: Vojna Črne gore, združene s Srbijo, proti Turčiji. Črnogorci, 25.000 moč močni, porazijo Turke. Po svetoštetanskem miru se poveča Črna gora za polovico in je neodvisna.

L. 1877 do 1878: Rusko-turška vojna, ki se konča s turškim porazom. Rusija zagospoduje na balkanskem polotoku.

L. 1878: Po Bismarckovem posredovanju se skliče berlinski kongres, ki razglasi Srbijo, Črno goro in Rumunijo za neodvisne. Bolgarijo pa za avtonomno knežino, ki plačuje tribut. Avstrija dobi upravo Bosne in Hercegovine.

Ljubljana in Kranjsko.

— **Smešne geste.** Moloh je že dobil svojo letošnjo porcijo in sedanje avstrijskega režima najpokornejša opozicija, klerikalni poslanci smejo se zopet izkopati iz vladinostva in glumiti opozicionalce. Prehod od črnožoltega fortissima v iredentistični crescendo markirajo takole:

»Spričo še vedno trajajočega tiranstva na Hrvaškem in vpliva osvobodilne vojske na Balkanu je treba postaviti za bodoči razvoj zelo resno prognozo, katera nalaga zastopnikom Jugoslovanov dolžnost v skrb za bodočnost tirati izključno jugoslovan. politiko, ki se ne bo na nobeno drugo stvar ozirala. Storili so se zelo dalekosežni sklepi v tem oziru.«

Da se zavarujemo vnaprej pred očitkom denunciacije! Klerikalni iredentizem je tako resen, kakor je resna klerikalna opozicionalnost. Dunajska vlada se prejkolesj lahko zanaša na svojo klerikalno služinčad!

— **Magistratno gospodarstvo.** »St. N.« trdi, da je liberalni občinski svetnik Črne odložil svoj mandat, ker se je preselil v Šiško, in ne zato, da omogoči imenovanje svojega brata za ravnatelja »Mestne hranilnice«.

— **Predavanje.** Preteklo sredo je predaval v ljubljanski »Vzajemnosti« sodrug Čobal iz Zagorja o početku in razvoju delavskega gibanja na Slovenskem, sinoči pa sodr. Kocmur o razvoju človeške družbe. Obe predavanji sta bili prav dobro obiskani. Izvajanja sodr. Čobala priobčimo o priliki v ekscerptu. Prihodnjo sredo predava sodr. prof. Franke o italijanski pesnici Adi Negri. V kratkem prične »Vzajemnost« z javnimi predavanji v veliki dvorani »Mestnega doma«.

— **Predavanje.** V soboto dne 26. oktobra 1912 ob 8. uri in pol zvečer predava v Delavskem domu, ulica Madonina 15, dr. Anton Dermota o predmetu: Evolucija, revolucija in demokracija. Vstopnina 20 vin. Predmet je zelo važen in zanimiv. — Pričakujemo obilne udeležbe.

— **Ubogi Urban.** Pod tem naslovom smo že aprila meseca poročali o avtomobilski nesreči na Dunajski cesti, ki je ugrabila mlademu dekletu življenje. — Žalostna avtomobilska nesreča se je v soboto končala pred tukajšnjem sodiščem, g. Čamernik je dobil 6 mesecev kmet Blaž Podgoršek pa 4 mesece, g. Čamernika je zagovarjal dr. Pegan, Podgorška pa dr. Novak. Ne bi omenjali te stvari, če ne bi videli v tej obsodbi nedolžne žrtve, namreč kmeta, ki je dobil zato, ker ni imel svetilke, 4 mesece ječe. Že takrat smo dejali, da izključna krivda zadene samo g. Čamernika, kmeta pa le v toliko ker ni imel svetilke. Ne vemo, kakšno razpoloženje je bilo v usodnem trenutku v avtomobilu, zdi se pa nam, da bi se avtomobil ravno tako zaletel v kmetov voz, če bi tudi imel kmet svetilko na vozu. Ako se krivda danes zavrača na kmeta, ki je revež, moramo še enkrat konstatirati z vsoto odločnosti, da kmet ni zakrivil nesreče, zato se pa tudi nikakor ne moremo strinjati z obsodbo, ki je zadelu ubogega Urbana. Eno je gotovo ako bi g. Čamernik vozil počasi in na levi strani, bi prav gotovo ne bilo nesreče, in ako izjavlja g. Čamernik, da je vozil počasi, potem je pa tudi že povedal, da ne zna z avtomobilom voziti. Ako bi v resnici vozil počasi — in kakor sam pravi, je zagledal kmetov voz v oddaljenosti 15 korakov — tedaj bi moral »kot izpraznjen šofer« avtomobil na licu mesta ostaviti, ne da bi se zaletel v kmečkega voznika, ki je vozil s 30 let stariim konjem in prav počasi. Že 23. aprila smo dejali, da ne želimo drugega kot pravično sodbo, da bi pa kmet zato, ker ni imel svetilke dobil 4 mesece ječe, tega pa prav gotovo nismo mislili, akoravno so takrat vsi meščanski, katoliški in liberalni listi udarili po kmetu in valili vso krivdo samo na kmeta, to pa seveda zato, ker je kmet revež in ker nima denarja. Kmet Podgoršek ni socialni demokrat toraj odpade vsaka senca pristranosti. Kakor čujemo, sta obe stranki vložili priziv zoper previsoko kazen; mi ne želimo ne temu ne onemu kazni, povemo pa naravnost, da kazen, ki jo je dobil kmet Podgoršek je veliko, veliko previsoka, in upamo, da bo prizivno sodišče vsoto stvar še enkrat natančno preiskalo in na obe strani kazen znižalo.

— **Zagorje ob Savi.** V nedeljo dne 27. oktobra ob 3. popoldne bo javen rudarski shod v dvorani g. R. Miheličiča. Dnevni red: 1. Rudarska zadruga in službeni red. 2. Zakon o izplačevanju rudarskih mezd. Poročevalce sodrug Tokan, Rudarji, udeležite se shoda do zadnjega!

— **O poštnih nabiralnikih v Ljubljani** dobivamo mnogo in jako upravičenih pritožb. Ure, ki so pobirajo pisma iz nabiralnikov po mestu, so jako nesrečno izbrane in nikakor ne ustrezajo potrebam prometa in občinstva. Glavni nedostatek je vsekako, da se poštni nabiralniki praznijo v prvič šele okoli devetih popoldne. Občinstvo, ki želi, da se ponoči oddana pisma v lokalnem prometu raznese po mestu s prvo pošto ali pa v v vnanjem prometu odhajajo s prvimi jutranjimi vlaki, je prisiljeno, da se potruji ponoči do glavne pošte. Z ozirom na množico korespondence ob poznih večernih in nočnih urah je prav nujno želeli, da poštna uprava ugotovi splošni želji občinstva in določi prvo pobiranje pisem na uro, ki bo omogočala ekspediranje pisem z jutranjimi vlaki in raznašanje s prvo ljubljansko pošto ob osmih. Drugo dopoldansko pobiranje naj bi zbiralo po mestu pisma, namenjena, za ekspedicio z opoldanskimi vlaki, tretje pisma za

prve popoldanske vlake in prvo popoldansko pošto, četrto za večerne vlake in peto za vlake, ki odhajajo ponoči na Gorenjsko, na Dunaj in proti Trstu. Upamo, da poštna uprava ne ostane gleha za potrebe ljubljanskega poštnega občinstva.

— **Zborovanje trafikantov.** V nedeljo dne 27. oktobra bo v ljubljani v steklenem salonu hotela »Lloyd« ob pol 4. popoldne shod trafikantov. Po celi Avstriji približno v sto mestih bodo ta dan zborovanja trafikantov. Sklicatelj shoda je glavno vodstvo trafikantov na Dunaju. Poročalo se bo o korakih, ki so se že storili za izboljšanje stanja trafikantov, nadalje se bo sklepalo o prošnji, ki naj bi se odposlala na državni zbor kakor tudi finančnemu ministru. Trafikanti, udeležite se tega shoda v največjem številu!

— **Na črnogorsko boljšice se odpeljejo** izvrševati brezplačno zdravniško prakso naslednji ljubljanski zdravniki: gg. dr. Krajec, dr. Oražem, dr. Rudež, in dr. Šlajmer.

— **Na Jesenicah dela mnogo delavcev** v tvornicah Kranjske industrijske družbe že nekaj časa samo po tri in štiri dni na teden. Da je nastopila ta kriza, je vzrok balkanska vojna, ker se je prekinil izvoz železnih izdelkov na Balkan.

— **Gledališko društvo na Jesenicah** uprizaro v nedeljo 27. t. m. ob pol 8. zvečer v dvorani pri »Jelenu« na Savi ljudsko igrano »Kmet in grajščak«, ki je vzeta iz dobe po odpravljeni tlaki. — Da ne bo o »Vseh svetih« kaznjali po odru običajni »Mlinar«, se uprizaro znamenita Grillparzerjeva usodna žaloigra »Prahabica«.

— **Vrtnarska šola.** Čim bolj bomo delali za razvoj vrtnarstva, tem boljše bo med nami splošno gnetno stanje; čim več bo veselja do smiselnega dela in razumnega obdelovanja zemlje, tem veselje in prijetnejše bo življenje. Ker je prepotrebno, da se stori nekoliko več za boljši razvoj vrtnarstva, se vljudo vabijo vsi, ki bi bili voljni sodelovati pri tej lepi in važni nalogi, da se blagovoljno priglasijo na naslov: »Gojkova vrtnarska šola« v Kranju.

— **Naš škof v »Novem Lurdu«.** Iz Dolenjske nam pišejo: To že veste, da imamo Dolenjski svoj Lurd pri Senti Jerneju in ker so ga klerikalci krstili za »Novi Lurd«, bo šel original na Francoskem kmalu rakom žvižgat. S kakšnimi nevrjetnimi sleparijami se »dobro katoliško« in praznovorno ljudstvo izvablja tja dol, o tem več ob drugi priliki. Za danes Vam sporočamo le veselo vest, da se je tudi naš »prevzvišeni« nadpastir začel zanimati za »Novi Lurd«. Hudobni jeziki celo pripovedujejo, da bosta škof in šentjernejski župnik, (ki je dotle ko so kmetje sami spravljali denar iz te božje poti, bil najhujši sovražnik »Novega Lurda«) napravila v »španoviji« kupčijo iz tega nove vira ljudske prismojenosti. Postavili so v tisti gošči, ki se imenuje »Novi Lurd«, že kapelo z oltarjem, nabožni božjepotniki, ki so vsako nedeljo vozijo tja kar trumoma iz vseh krajev, hočejo imeti tudi maše in sploh vse ceremonije na tem kraju novih čudežev. Župnik bi jim to željo rad izpolnil, ali za to je treba dovoljenja od prevzvišene nadpastirskega mesta. Zato so škofa prosili, naj bi si sedaj, ko podeljuje zakrament svete birme po dolenjskih krajih, osebno ogledal te nove vrste blagoslovljene sleparije. Škof je z veseljem obljubil tej želji ugoditi, če mu bo le čas dopuščal. Upamo, da mu je, ko je v Senti Jerneju birmoval, čas dopustil napraviti tudi izlet v pol ure oddaljeni »Novi Lurd«, kjer so mu gotovo prepustili dohodke, nabrane po pobožnih romarjih. Da bi bil »prevzvišeni« na tem potu študiral sv. pismo, posebno pa za birmovanje, vtežno poglavje »Dejanja apostolov«, tega ne moremo verjeti. Kajti v 8. poglavju beremo, ko sta prišla v Samarijo birmovali sv. Peter in sv. Janez tudi to-le: »Tadaj sta pokladala roke nanje in so prejeli sv. Duha. Videč pa Simon, da se po pokladanju rok apostolov daje sveti Duh, jima prinese denarja in reče: Dajte tudi meni to oblast, da prejme sv. Duha, na kogar položim roke. Peter pa mu reče: Srebro Tvoje naj s Teboj vred pogine, ker meniš, da se moreš dar Božji dobiti za denar. Nimaš ga dela, ne deleža v tej reči, kajti srce tvoje ni odkrito pri Bogu. Izpokori se torej od te hudobnosti svoje...« (Osmo poglavje od 17. do 22. vrste.) Najbrže naš Prevzvišeni tudi ni čital ostalih poglavij sv. pisma, tako n. pr. II. lista sv. Pavla do Korinčanov, posebno 11. poglavje od 7. do 15. vrste, kjer sv. Pavel zatrjuje, da brezplačno vrši svoje dolžnosti kot namestnik Kristusa, ki je učil: Brezplačno ste prejeli dar sv. Duha, brezplačno ga delite tudi drugim. Naš Prevzvišeni je na te malenkosti spotoma iz Ljubljane na Dolenjsko najbrže pozabil, sicer bi ne bil na tej poti »polaganja rok za sprejem sv. Duha« nabasal štiri mernike cvenka avstrijske veljave. Ali pa je na te nauke pozabil samega veselja, da vidi »Novi Lurd«, nekdanj v neznani gošči priprosto studenec, ki bo za šentjernejskega župnika in za ljubljanskega škofa privreval bogat vir novih dohodkov.

— **V mestni klavnici** se je od 6. do 13. t. m. zaklalo 63 volov, 6 bikov, 9 krav, 202 prašiča, 133 telet, 54 kostrunov in 1 kozlič. Vpeljalo se je na 157 kg mesa, 1 zaklan prašič in 3 zaklana teleta.

— **Umrli so v Ljubljani:** Marija Dimec, delavka, 67 let. — Franc Planinšek, rejenc, 11 dni. — Jera Pirnat, užitarica, 80 let.

— **S trehobu za kruhom.** V torek se je z južnega kolodvora odpeljalo v Ameriko 80 Slovencev in 20 Hrvatov, 20 Slovencev, 100 Hrvatov in Macedoncev se je povrnilo pa nazaj. 12 Domžalcev in Domžalk je šlo v Bukarešto slavnike pest.

— **MLADA begunca.** V torek zjutraj je zasedla policija v nekem hlevu na Zabajku pekovskega vajenca Jožeta Semraka in Ivana Šusterja, katera sta svojemu mojstru Ivanu Ahleitrnerju iz Celja pobegnila. Obadva so poslali odgonskim potom k mojstru v Celje.

— **Zrtev nesrečne ljubezni.** V deželni bolnici je umrla gđna. Marica Peršič, železniška manipulantinja v Kranju. Dne 11. septembra se je zasturpila v Kranju vsled nesrečne ljubezni, od takrat se je nahajala v deželni bolnici, kjer je za poškodbami večeraj umrla.

— **Preprečena pot.** V ponedeljek je hotel v Ameriko Alojzij Debeljak iz Babnega polja pri Ložu ter se s tem rešiti vojaške suknje. Nakano mu je preprečil na južnem kolodvoru službojoči nadstražnik s tem, da ga je aretiral. Fant je imel pri sebi 430 K 4 vin. denarja in tuj potni list.

— **Iz gledališke pisarne.** Danes v četrtek se (za abonente nepar) drugič v sezoni uprizarl Wagnerjeva velika opera »Večni mornar«, ki je pri premieri žela najlepše uspehe. Za nedeljo popoldan so pod režijo gospe Avguste Danilove pripravila otroška predstava »Snežulčica in škratje«.

— **»Kinematograf Ideal«.** Danes zadnji dan izvršnega vzporeda. Drama »Skrivnost Monte Carla«, kakor tudi francoska veseloigra »V Dvaku ljubezni« sta dosegli popolni uspeh. Parthe Journal in ostale slike so prve vrste. Na koncu vzbuja velekomična burka Moric med dvema plamenima, ki je jako dosti smeha. Jutri specialni večer. V soboto Strah pred bodočnostjo. Pripravlja se Dr. Gar el Hama II. del detektivski film.

Knjigo veselja do življenja, ki pouči našega bralca, kako si svojo moč in zdravje ohrani, ali kako si jo zopet pridobi če jo je izgubil vsled preobloženja z delom ali vsled premnoge uživanja, dobi vsak, ki jo zahteva od Flekto-Vitalizer, zdravniškega instituta (Budimpešta, VI., Andrassyut 27, Mezzanin 172). — Nihče naj ne zamudi razširiti svoje znanje, ker vsebuje ta velezanimiva knjiga svete za zdrave in bolne.

Izdaja.

— **Slavnemu občinstvu** se tem potom naznanja, da se imajo vsi oni, ki nameravajo v prihodnjem letu 1913 od županstva zahtevati kakršnokoli popravilo cest, jarkov, poti, vodovodov itd., priglasiti najpozneje do 28. t. m. pri županstvu da se njih želje vpoštevaljo pri sestavi proračuna za l. 1913. Kdor se do tega dneva ne zglaša pri podpisanim županstvu, tistega prošnja se med letom ne bo vpoštevala.

V Idriji, dne 20. oktobra 1912.

— **Nov osebni moderno opremljen avtomobil za 16 oseb** si je omislil g. Valentin Lapajne v Idriji. Avtomobil dobi g. Lapajne v kratkem, kar je pozdravljati že z ozirom na bližajočo se zimo. Potniki v avtomobilu bodo zavarovani proti mrazu in prahu. Videti je, da naša kritika, ki smo jo svolčas izrazili proti sedanjim avtomobilom g. Lapajneti ni bila brez pomena.

— **Proti sklepom** zadnje seje občinskega odbora sta vložena kar dva rekurza na deželni odbor. Gotovi ljudje v Idriji se pečajo s samimi rekurzi. Radovedni smo, če jim to v gotovem času ne bo škodovalo. Prepričani naj bodo, da se bomo z vsemi rekurzi v primernem času bavili.

— **Javen shod**, ki je bil 13. t. m., je obdelal samo prvo točko dnevnega reda. Druga točka o občinskih razmerah se je vsled zavlačanja prve točke odstavila z dnevnega reda za drugi shod, ki se skliče samo za občinske razmere. Prav tako bo v kratkem še en shod o rudarskih razmerah, o katerih bo poročala na tem shodu izvoljena komisija. Želeti je le, da se delavci za take shode bolj zanimajo.

Štajersko.

— **Seja »Vzajemnosti« v Celju.** V nedeljo dopoldan ob pol enajstih imalo zaupniki društva »Vzajemnost« sejo in zaupni sestanek: prosi se za obilno udeležbo.

— **Žalosten obisk.** Večeraj se je pripeljal posestnik Florijan Jekel iz Trbovelj, na obisk k svojim trem sinovom v Celje in se je hotel odpeljati ob tri četrt na l. domov; na kolodvoru pa mu je postalo slabo in se je zgrudil nezavesten na tla. Dospod dr. Premškar jun., mu je podelil prvo zdravniško pomoč, in je odredil, da so ga prenesli železničarji v Gizeleino bolnišnico. Ker ima mož že dalje časa želodčni katar, in želodčne krče, je malo upanja, da bi okrevail.

— **Nezgodu otroka.** V Trbovljah so se otroci igrali na progi za prevažanje premoga. Ko je pridrdral prazen voziček, takozvani »Hunde«, je skušal skočiti nanj triletni sin Maksa Krča, a mu je izpodletelo, da je padel pod voz, ki mu je obe nogi razdrobil.

— **Samomor vojaka.** V kavalerijski vojašnici v Mariboru se je ponoči obesil v Landskronu na Češkem rojeni trgovski pomočnik Leopold Müller. Samomor je baje izvršil vsled neozdravljive bolezni.

— **Nadležni potenuhi.** Kraje to- in onstran Save vznemirjajo sedaj cele trume najrazličnejših ljudi, ki so delali pri belokranjski železnici, sedaj se pa tod okoli klajto brez strehe in zaslučka. Marsikateri kmet jim je že moral neprostoovoljno dati kruha in vina, ker so mu grozili z ognjem, ubojem itd. Prav originalno so se maščevali nad neko posestnico Kralj na kranski strani. Šil so ti postopači ravno mimo kleti, ko je bila kmetica notri in so zahtevali od nje vina. Ker ga niso dobili, so kmetico kratkoma zaprli v klet in odšli. Mož je prišel šele tretji dan domu in našel vse v neredu, živino pa gladno; ko je iskal ženo, jo je našel vso obupano v temni in vlažni kleti. Ptiki, ki so to naredili, so seveda tačas iz kraja izginili.

Goriško.

— **Javna ljudska knjižnica v Nabrežini** priredi na dan 10. novembra t. l. »Martinov večer« z veselico, petjem in plesom. Sodeluje domači orkester. Ker je čisti dobiček namenjen za nabavo novih knjig, vabi k obilni udeležbi odbor.

Deželna organizacija jugoslovanske socialno demokratične stranke v Trstu.

V smislu strankinih pravil in poslovnika naslovljene deželne organizacije sklicujemo le-tošnje redno

DEŽELNO KONFERENCO

deželne organizacije jugoslovanske socialno demokratične stranke v Trstu

V nedeljo 24. novembra 1912 v veliki dvorani »Delavskega doma«, ulica Madonna št. 15.

PROVIZORIČNI DNEVNI RED:

1. a) Izvolitev predsedništva; b) izvolitev komisije za pregledovanje mandatov; c) izvolitev komisije za pregledovanje predlogov; d) izvolitev komisije za predložitev kandidatov novega političnega odbora in nadzorstva.

2. Poročila političnega odbora: a) predsednika; b) tajnika; c) blagajnika; d) nadzorstva.

3. Poročilo o delovanju tržaških socialističnih deželnozborskih poslancev in občinskih svetovalec; poročila sodr. dr. Puecher.

4. Organizacija in agitacija.

5. Prihodnje deželnozborske in občinske volitve v Trstu.

6. Strankin tisk in druga bojna in izobraževalna sredstva.

7. Sklepanje o predlogih krajinah shodov.

8. Izvolitev novega političnega odbora in nadzorstva.

9. Slučajnosti.

Konferenca prične ob 9. zjutraj in traja, z dvournim odmorom opoldne, do izčrpanja dnevnega reda.

Konferenca se vrši v smislu pravilnika, ki ga je sklenila lanska deželna konferenca. Konferenco tvorijo zastopniki političnega in izvrševalnega odbora; zastopniki krajinah političnih organizacij, zastopniki organiziranih delavcev in zastopniki kulturnih in gospodarskih skupin, ki delujejo v smislu načel socialne demokratične stranke v Trstu najkasneje do 16. novembra t. l.

Vsaka krajna organizacija ima pravico poslati za vsakih prvih 50 članov po dva delegata in še po enega za vsakih nadaljnjih dvajset članov.

Vsaka skupina organiziranega delavstva in vsaka kulturna ali gospodarska skupina pošljejo po dva delegata, ki morata biti politično organizirana.

Zastopniki strankinega in strokovnega častopisa, kakor tudi strokovni tajniki imajo na konferenci sedež in glas. Delegatje se morajo izkazati na konferenci z mandatom svoje skupine ali z mandatom shoda, na katerem so bili izvoljeni in s strankino izkaznico.

Imena delegatov se morajo naznaniti političnemu odboru jugoslovanske socialno demokratične stranke v Trstu najkasneje do 16. novembra t. l.

Konferenca sklepa z absolutno večino glasov z listki ali per acclamationem.

Za politični odbor jugoslovanske socialno demokratične stranke v Trstu:

Rudolf Golouh, tajnik. Ivan Regent, predsednik.

KRAJINI SHODI.

V smislu sklepa političnega odbora se bodo vršili, začnši s prihodnjim tednom krajin shodi in z enakim dnevnim redom:

1. Poročilo.

2. Izvolitev delegatov.

3. Stavljenje predlogov za deželno konferenco.

4. Slučajnosti.

Kraje in dneve shodov naznanimo prihodnjič. Že sedaj pa priporočamo toplo vsem so-

drugom, da se pripravijo za shode in za konferenco. Vsem kulturnim, gospodarskim in strokovnim skupinam pa priporočamo, naj izvolijo takoj svoje delegate in jih do napovedanega roka naznanijo političnemu odboru.

Državni zbor.

Dunaj, 23. oktobra.

Generalna debata o epidemijemskem zakonu se je danes končala. Poročevalec dr. Michl, nemški radikalec, je govoril za zakonski načrt, njegovi somišljeniki pa so proti njemu! Glasovanje je jutri. Na koncu se je prišlo do hrupnih prizorov med Čehi in Nemci zaradi barbarske zatvoritve Komenskega šol na Dunaju.

V naslednjem podajamo poročilo:

Predsednik dr. Sylvester odvarja sejo ob 11. dopoldne.

Ministrski predsednik grof Stürgkh sporoči, da sta delegaciji sklicani na dan 5. novembra.

Predsednik dr. Sylvester izjavi, da bo odredil volitve na eni prihodnjih sej.

Poslanec Stöckler vloži nujen predlog o prepovedi terminskih kupčije z žitom na bu-

dimpeštanski borzi.

Epidemijski zakon.

Poslanec Fahrner (nemška del. stranka) in Simon Starck (svobodni socialist) govorita proti.

V imenu čeških radikalcev izjavi poslanec Farmanek, da bo glasoval za zakon.

Glavni govornik za dr. Schacherl (soc. dem.) povdarja, da je ravno balkanska vojna približala epidemijemsko nevarnost. Najubožnejši sloji utegnejo največ trpeti vsled epidemije.

Poslanec dr. Adler izjavlja, da je treba precej poguma za zavlačevanje tega zakona. Zakon bo varoval zdravje širokih plasti prebivalstva. Varstvo prebivalstva terja, da je za-varovano vsaj pred epidemijami in da se vodi boj proti povzročiteljem bolezni.

Glavni govornik proti Velich (češki agrarec) pripoveduje, da nalaga zakon težka bremena prebivalstvu(!)

Po sklepnem govoru poročevalca dr. Michla se razprava prekine.

Popredsednik Conci naznani, da bo gla-

sovanje o prehodu v specialno debato jutri, ker je popoldne pogreb umrlega poslanca Schlingerja.

Zapisnikar prebere dve interpelaciji ki protestirata

proti zatvoritvi Komenskega šol

na Dunaju. Eno so vložili češki socialni demokrati, drugo ostale češke stranke. Med čitanjem interpelacij se dvigne na drugi galeriji več čeških dam, članic društ. Komenskega, ter vržejo

zavoj rdečih letakov

v dvorano. Enako stori tudi mlad človek iz poslanske lože na prvi galeriji. Letaki so bili tiskani nemško in češko ter so se obračali na poslance, da pripomorejo otvoritvi Komenskega šol.

Viharni prizori.

Ko nemški poslanci izprevidijo, za kaj gre, dvignejo silen hrup. Med njimi in češkimi poslanci pride do ostrega prekanja. Predsednik zaman zvonji. Slednjič ukaže

izpraznenje galerije.

Galerijski sluge hočejo izvršiti ukaz. Češki poslanci dvigajo pesti proti predsedniku in kriče na predsednika: Cuvaj! Po posredovanju čeških poslancev so dame ostale na galeriji.

Krščanski socialce dr. Jerzabek kriči: In vzlic temu ne dobite svojih šol!

Koniec seje.

Sredi hrupa zaključuje podpredsednik sejo in sporoči, da se prihodnja seja naznani pismeno. Ko poslanci opazijo, da so stoli predsedstva prazni, zapuste dvorano. Nemški poslanci kličejo Čehom: To je bila zmaga galerije nad poslansko zbornico! Čehi odgovarjajo: Kar se je na Dunaju zgodilo, je evropski škandal!

Prihodnja seja jutri.

GOSPOSKA ZBORNICA.

Dunaj, 24. oktobra. Gosposka zbornica je imela včeraj kratko sejo, na kateri so se izvršile volitve v delegacijo.

Vestnik organizacij.

Podružnica krojačev ima v nedeljo dne 27. oktobra svoj mesečni shod in vabi nanj vse krojaške pomočnike iz Ljubljane in okolice. Začetek ob 10. dopoldne.

Agitacijski sklad

dež. organizacije na Kranjskem.

IV. izkaz.

Nabrali in vposlali so: Ljubljana: Koman Franc 1 K, Sternšek Gašper (Sternšek G. 1 K, Pregel A. 1 K, Ostanek Fr. 1 K, Zitterschlag 80 vin., Sluga Fr. 20 vin., Sarc P. 40 vin., Sedej A. 50 vin., Horvat Mici 20 vin., Wodlak 40 vin., Kolarič 40 vin., Šoštar 60 vin., Kovac 60 vin., Stvarnik 30 vin., Kos B. 1 K, Liehtenecker 40 vin., Kalan T. 1 K, Zajc I. 20 vin., Jaklič Mihail 20 vin., Eckert J. 50 vin., Rozman Al. 50 vin., Kastelic Fant 60 vin., skupaj 11 K 60 vin.; Vite-Glince: Celarec Ivan 70 K, Celokupna vsota 14-30 K.

Sodruzi, ki še niso obračunali, se prosijo, da store to v najkrajšem času. Prispevke sprejema sodrug Stefan Lehpamer, Ljubljana, Selenburgova ulica št. 6, II. nadst. Agitacijski sklad je naše bojno orodje; zato se sodrugji prosijo, da se ga spominjajo vselej in povsod.

Zadnje vesti.

Vojna na Balkanu.

DEVETURNA BITKA PRED DRINOPOLJEM.

Carigrad, 23. oktobra. Tukajšnji listi prinašajo poročila o bojih med rekama Tundžo in Marico. Boj je bil pri Marašu, 6 kilometrov zahodno od Drinopolja in je trajal devet ur. Bolgarske čete so štete 30.000 vojakov. Bolgari so bili poraženi in so bežali proti Kara-Agaču, pustivši na tisoče mrtvecev. Dalje poročajo listi o turški zmagi pri Kadriköju, 25 kilometrov od Drinopolja. Turki so dobili 11 topov, vjeli majorja in več vojakov. Boji so bili na različnih drugih krajih, povsod so bili Bolgari poraženi.

BOLGARSKA POROČILA O PRODIRANJU PROTI DRINOPOLJU.

Sofija, 24. oktobra. Bolgarska brzjojavna korespondenca javlja: Na vseh črtah so hudi boji. Povsod se umikajo Turki. V ozemlju Ravlok gredo čete proti jugu. Tamraš je popolnoma odtrgan od turškega ozemlja. Bolgarska armada je pred Drinopoljem prispela do Arde. Turki so bežali v neredu in popolnoma zbegani. Pustili so 100 mrtvih in 160 vjetnikov. Naše izgube so malenkostne. Na severno-zahodni strani Drinopolja smo zasedli važnejše točke, nakar se je pričel hud boj. Sovražnik je bežal proti trdnjavi. Mnogo mrtvih in ranjenih je obležalo, ki jih pa še nismo utegnili prešteti. Med bojem je pričel sovražnik streljati iz severno-vzhodnih fortov, a ogenj je bil brezuspešen. Turška artiljerija strelja slabo. Sovražna kolona je udrla iz trdnjave, a bila je uničena. Bolgarska kolona, ki je zavzela Vasiliko ob obali Črnega morja, je prodirala dalje proti Visi. Mešio Malko Tirnovi smo zavzeli. Turki vjetniki so pripovedovali, da je Turke presenetila bolgarska ofenziva in da turška armada nima dovolj živeža in da se je pričela kršiti disciplina. Turki požigajo vasi ob Strumi.

TURŠKA POROČILA O BOJIH Z BOLGARI.

Frankobrod, 24. oktobra. »Frankfurter Zeitung« je dobila iz Carigrada ob 22. t. m. brzjojavko, oddano ob desetih 40 minut zvečer, ki javlja, da so Turki odbili bolgarski napad na Kirdžali. Bolgari so izgubili okoli 3000 mož in odšli proti morju. Turki so jim sledili na vsej črti. Druga brzjojavka iz Carigrada javlja, da je Turčija dala v torek opoldne povelje za pričetek boja. Zahodno od Tundže je bil prvi besen spopad in ob istem času so izvršili Turki naskok zahodno od Kalimandže, kjer boj še vedno traja, med tem ko na vzhodni strani že končan s porazom Bolgarov.

BOLGARSKI PORAZ?

Dunaj, 24. oktobra. Neka tukajšnja velika banka je dobila včeraj zvečer brzjojav iz Ca-

ragrada, da so Turki zmagali Bolgare v bitki ob Marici. Vendar to še ni bila odločilna bitka, ki se bo bilo v treh, štirih dneh. Na obeh straneh je mrtvih na tisoče.

BOJI PRED KIRKILISO.

Carigrad, 24. oktobra. Bolgarska poročila o bojih pred Kirkiliso so strašno pretirana in zavita. Vse dosedanje praske so le pripravljalnega značaja.

BOLGARSKE ZMAGE.

Sofija, 24. oktobra. Posebne izdaje časnikov poročajo, da je Egri Palanka v bolgarskih rokah. Tudi Kirdžali so si osvojili Bolgari. V Kirdžali so Bolgari vjeli turškega majorja z vojaškim oddelkom.

TURŠKI VOHUNI.

Sofija, 24. oktobra. V teku zadnjih dni so tukaj ustrelili več turških vohunov, med njimi tudi Turkino.

TURŠKO BRODOVJE FORSIRA POMORSKO BITKO.

Carigrad, 24. oktobra. Velike bojne ladje, pozvane s Črnega morja, so se združile z dvema korvetama in z rušilci torpedovk in odplule na Egejsko morje, da poiščejo grško brodovje in ga razbijejo v pomorski bitki. Na Črnem morju ostane le nekaj torpednih rušilcev za blokado bolgarske obale.

NAPAD TURŠKEGA BRODOVJA NA ATENE?

Carigrad, 24. oktobra. Turško brodovje je odplulo na Egejsko morje in ima nalog, da napade Atene.

IZKRCANJE TURŠKIH ČET NA BOLGARSKI OBALI.

Carigrad, 24. oktobra. Uradno se zanikava vesi o izkrcanju turških čet v Varni in v Kavarni kot neresnične.

TURKI BOMBARDIRAJO VARNO.

Stara Zagora, 24. oktobra. Turške bojne ladje so zopet priplule predvčerajšnjem pred Varno, da bombardirajo mesto. Bombardiranje ni napravilo nobene škode. Turško brodovje je vnovič obstreljavalo tudi Burgas in Kavarno, a brez uspeha.

SRBI V PRIŠTINI.

Vranja, 23. oktobra. Po vročih bojih so Srbi včeraj ob 4. popoldne zasedli Prištino.

SRBSKA ZMAGA.

Belgrad, 24. oktobra. Vzhodno od Novega pazarija ležečo turško utrdbo Gjurgjeva-Stubova so Srbi zavzeli.

SRBSKO PRODIRANJE.

Berlin, 24. oktobra. »Lokalanzeiger« poročevalec javlja zavzetje Kumanove. Podrobnosti še niso znane. V Sandžaku in Stari Srbiji imajo Turki 40.000 Arnavtov, 10 bataljonov regularne armade in štiri baterije. Tretja srbska armada, ki prihaja od Prištine, je prodira že čez Kosovo. Turki se umikajo. Srbske izgube so velike.

BUJANOVCE UNIČENE.

Carigrad, 24. oktobra. Bujanovce, kamor je pribežalo mnogo Srbov, so turške čete zažgale. Mnogo prebivalcev so pomorili, drugi so zbežali v Skoplje.

KONCENTRACIJA SRBSKE ARMADE.

Belgrad, 24. oktobra. Srbska armada se bo v najbližjem času združila pri Skoplju.

ŠTIRINAJSTURNA BITKA PRI SARANTO-POROSU.

Atene, 24. oktobra. General Danglis poroča, da je grška vojska prodirajoč zadel na prelazu Sarantoporos na močan turški odpor. Ob 10. dopoldne se je začela bitka, ki traja ob polnoči še. Turki branijo trdovratno svoje postojanke. Naše čete se bore z veliko hrabrostjo.

GRŠKA ARMADE.

Atene, 24. oktobra. Grške čete so v Santorasi in na premagale 22 turških bataljonov s šestimi baterijami. Turki se umikajo proti Serviji. Orki jih skušajo zajeti. V Atenah vlada splošno veselje nad to zmago.

GRŠKA BLOKADA.

Atene, 24. oktobra. Blokado epirske obali so raztegnili do Butrinta.

ŠTIRJE NOVI GRŠKI TORPEDNI RUŠILCI V PIREJU.

Atene, 24. oktobra. V Pireju so pripluli štiri novi torpedni rušilci, ki jih je grška vlada kupila na Angleškem. Spremljali so transatlantski parnik »Macedonia«, ki je pripeljal vojaške obvezance in strelivo iz Amerike.

IZPRED TARABOŠA. ZAVZETJE UTRDBE KRANJE.

Podgorica, 24. oktobra. Glavni stan črnogorske vojske je premaknjen v Plavnico. Prestolonaslednik Mirko poveljuje artiljeriji v Kopliku. Ves promet čez Skadrsko jezero je ustavljen in vsi parniki — šest po številu — služijo vojaškemu prevozu. Divizija generala Lazovića, ki je sestavljena iz bielopavliške, kuške in zetske brigade in ki so se ji pridružila tri albanske plemena, prodira ob obali na notranji strani jezera. Med tem so čete generala Martinovića bombardirale utrjeni holm Kranje in ga zavzele; vsled tega uspeha se tudi trdnjava na Tarabošu ne bo dolgo več držala. Razširjene so celo govorice, da so jo Črnogorci z naskokom že osvojili. — Ostali oddelki prodirajo proti Skadru: tretjo divizijo generala Miloša Nikolića podpira pri tem tudi druga divizija generala Lazovića.

BOMBARDIRANJE TURŠKIH UTRDB PRED SKADROM.

Podgorica, 24. oktobra. Kralj Nikita, kraljica, kraljeva rodbina, ruski veliki knez Peter, velika kneginja, vojaški atašeji in člani diplomatskega zbora opazujejo s kraljevske jahte na skadrskem jezeru bombardiranje Taraboša. Srednja armada pod poveljstvom princa Danila se bliža Skadru, ki je že obkrožen od vseh strani. Severna vojska gre po osvojitvi Plave in Gusinja na pomoč vojski princa Danila. — Turki so poskusili napad na črnogorsko artiljerijo, a so morali bežati. Artiljerija je začela obstreljavati utrdbe nad Skadrom. Nato so Črnogorci koncentrirali vse svoje sile in bombardirali Taraboš z vseh štirih strani naenkrat.

TURŠKA POSADKA SE UMAKNE IZ SKADRA?

Podgorica, 24. oktobra. Tu so razširjene govorice, da se turška posadka v Skadru, ki ji poveljuje Hasan Riza-beg, umakne v Prizren, da se umakne neizogibni kapitulaciji ki je le še vprašanje nekaj dni.

NOVO POINCAREJEVO POSREDOVANJE?

Pariz, 24. oktobra. V tukajšnjih oficijalnih krogih še niso znane podrobnosti o bojih ob Marici; vedo pa, da bolgarska armada ni imela uspeha z drznim poskusom, da napade Carigrad; bolgarska ofenziva je bila poražena. Turčija pa bo v bližnjih dneh še pomnožila svoje čete, ki so bile že zdaj v stanju, da odbijejo bolgarsko ofenzivo. Kakor hitro bodo znane posledice bolgarskega posredovanja, povabi Poincaré velesile na novo skupno akcijo, da se končajo sovražnosti.

NEUTRALNOST FRANCOSKE.

Pariz, 24. oktobra. Uradni list razglašaja francosko nevtralnost napram balkanski vojni.

RUSKI POSLANIK NA DUNAJU.

Belgrad, 24. oktobra. Ruski poslanik Hartwig je odpotoval na Dunaj; govore o skupni akciji Avstro-Ogrske in Rusije.

POGREB SODRUGA SCHLINGERJA.

Dunaj, 24. oktobra. Včeraj popoldne je bil pogreb poslanca sodruga Schlingerja, ki se ga je udeležilo na desettisoče ljudi. Med pogrebsti bila tudi zbornični predsednik dr. Sylvester in podpredsednik sodrug Pernerstorfer, dunajski župan dr. Neumayer, socialno demokratični ter meščanski poslanci, občinski svetniki in deželnozborski poslanci. Nad grobom so govorili sodrug Setiz, dr. Adler in Reumann.

RUDARSKA STAVKA.

Praga, 24. oktobra. Rudarska stavka v kladenskem in šlanskem premogovem okrožju je pri kraju.

BERCHTOLD V ITALIJI.

Florenca, 24. oktobra. Vnanji minister grof Berchtold se je pripeljal včeraj opolnoči sem v družbi soproge ter italijanskega vnanjega ministra San Giuliana.

SASONOV OSTANE.

Dunaj, 24. oktobra. Z ozirom na vesti o Sasonovem odstopu poroča »N. W. T.« iz Peterburga: Sasonov ostane na svojem mestu in nadaljuje tudi nadalje svojo dosedanje politiko do skrajnih konsekvenc. Politika Sasonova je politika carja in ruske države.

ATENTAT NA RUSKEGA PRESTOLONASLEDNIKA.

Peterburg, 24. oktobra. Ruski prestolonaslednik je smrtnonevarno bolan. Bolezen zelo prikrivajo. Baje gre za nihilistični atentat proti ruski carski rodbini in prva žrtev je bil baže prestolonaslednik. Atentator je bil preoblečen v dvornega lakaja in je princa ranil v trebuh, baje v ledice.

Trst.

— Društvo »Ljudski oder« otvori v kratkem učni tečaj za italijanski jezik in opozarja vse one, ki bi se radi udeležili pouka, naj se takoj zgledajo zvečer v društvenem uradu ali po dnevi pri oskrbniku delavskega doma A. Vanpoticu.

— O stenografskem tečaju. »Ljudski oder« otvori v kratkem stenografski tečaj. Naj ome-nimo pomen in važnost stenografije za delavstvo. Znanje stenografije je bilo še v zadnjem času izključna last inteligenc, ker kdor se je hotel naučiti, je moral imeti precej časa in znanja. Kakor se pa vsaka stvar razvija in izpopolnjuje, tako se je tudi stenografija izpopolnila na način, da je lahko se je v kratkem naučiti. Stenografija je zelo uspešno in praktično sredstvo za vsako nadaljno izobrazbo. Tega se je izobrazeno delavstvo že zavedalo. Tako imamo na Dunaju tri iorganizacije delavskih stenografov in ena izmed teh izdaja tudi lastno glasilo »Der Arbeiterstenograph«. Ta organizacija šteje samo na Dunaju 10 skupin z več kot 400 člani ter je v zadnjem poslovnem letu podučevala v stenografiji več kot 1000 delavcev. S stenografijo si lahko prihrani čas in olajša delo vsak, kdor se veliko peča s pisanjem in čitanjem. Marsikdo je mnenja, da je težavno naučiti se stenografije. Pa ni tako. Res je treba nekoliko marljivosti, toda uspeh bogato poplača ves trud. Po 12 lekcijah lahko vsakdo piše in čita v stenografiji. — Začetkom prihodnjega meseca prične v »Ljudskem oderu« tak tečaj. Kdor želi udeležiti se tečaja, naj se prijavi pri sodrugu Golouhu ali na naj se vpiše v listo, ki je razobešana v društvenih prostorih. Tečaj je brezplačen in traja do novega leta.

— »Socialni tečaj« N. D. O. Ta organizacija je otvorila letos tečaj, ki mu je dala ime »socialni«. Vstopnina znaša 2 vinarja in se namzdi, da so vreden predavanja na tem »social-

nem tečaju pač ravno toliko. Tako so nam povedali ljudje, ki so se udeležili parkrat tega tečaja. Pretečeni teden je »predaval« na tem tečaju dr. Kisovec o volitvah v bolniško blagajno. Resnica je, da ni znal povedati gospod »predavatelj« nič drugega kakor to, da so uradniki pri bolniški blagajni masno »premašeno« plačani, in da se potrosi preveč za snazhenje. Iz vsega predavanja je sililo na dan sovraštvo do socialne demokracije, ki ima v svojih rokah tudi upravo tržaške bolniške blagajne. Prav je, ako se hoče poučiti delavce o pravicah, ki bi jih morali imeti pri bolniških blagajnah. Tudi ne moremo oporekati ako se zahteva uvedba slovenskih tiskovin, slovenskih uradnikov t. j. več slovenščine v uradih in na zdravniških postajah bolniške blagajne. Ampak bolj potrebno je za sedaj, ako se pove delavcem kakšne pravice bi morali zahtevati zaradi bolniškega zavarovanja pri delodajalcih in zlasti pri slovenskih delodajalcih, ki so glede dolžnosti napram bolniškim blagajnam daleko za delodajalci drugih narodov. Toda zdi se nam, da nima socialni tečaj N. D. O. nobene druge naloge kakor obrekovati socialno demokracijo. Zato smo le veseli, ako se kakšno »predavanje« ne more vršiti zaradi pomanjkanja ... »predavateljev«.

Delavsko gibanje.

= **Konec dolgotrajnega štrajka.** 30. septembra je poteklo dvanaest mesecev, odkar se je pričel štrajk na Illinois Central železnici in drugih Harrimanovih linijah. 30.000 delavcev v tvornicah omenjenih železnic je tedaj pričelo neizprosno boj za svoje pravice. Le malo število teh industrijskih bojnikov je obupalo ter se podalo nazaj v stari jarem, a ogromna večina je vztrajala in je še voljna vztrajati v svojem boju vkljub velikim nevarnostim, katere mora prenašati ves ta dolgi čas. Velika je moč kapitalizma in njegovih zaveznikov, ki z združenimi silami skušajo prisiliti izkoriščano delavstvo k brezpogovorni pokorščini in udaji. Tem silnejša je ta moč, ker ima na svoji strani vso izvrševalno oblast, ki jo ščiti, varuje in pospešuje, toda še silnejša je moč delavske solidarnosti. Vsa peklenska sila kapitalizma je malenkost, ako so delavci med seboj složni in se po bratsko podpirajo med seboj ter se tako spodbujajo k vztrajnosti. Tudi zastopniki Illinois Central železnice so se začeli umikati. Več sinov kompaniji zvestih delavodij je prošlo za vstop v mednarodno kovaško bratovščino, kar znači, da je kompanija spoznala svoje obupno stališče in da misli na popolno kapitulacijo v najkrajši bodočnosti. Povodom obletnice štrajka se je vršilo nad sto ljudskih shodov zadnje nedelje v po štrajku prizadetih krajih. Najvažnejši med temi shodi je bil oni v Los Angeles, na katerem je govoril znani socialist in mayorski kandidat Job Harriman.

= **Tarifa določila o dopustih.** Pri sklepanju tarifnih pogodb skušajo delavske organizacije spraviti v pogodbe tudi določbe glede na vsakoleten dopust, ki je potreben za odpočitek. Organizacije do zadnjega časa v Avstriji niso v tem pogledu dosegale posebnih uspehov. Kakor poroča »Soziale Rundschau«, je imelo od 2522 tarif, ki so se sklenili v letih 1907 do 1910, določbe o dopustu 155 pogodb. Leta 1907 se je sklenilo 29 tarif s takimi določbami, leta 1908 23, 1909 57 in 1910 46. Število delavstva, ki je imelo te ugodnosti tarif, je znašalo 22.556. Res da imajo v pogodbah take določbe le nekateri poklici, dočim jih delavci rokodelskih in tovarniških obratov vobče nimajo. Glavno so udeleženi pri dopustih pivovarji in sorodne stroke, grafiške obrti, trgovski uslužbenci, prometni uslužbenci in slednjič tudi knjigovezi. Tudi tiskarji imajo domala povsod dopust, toda ti dopusti ne spadajo v to statistiko, ker tiskarji nimajo glede na dopuste nobene določbe v tarifi. Pivovarji imajo določbe o dopustih v 72 pogodbah, grafiške stroke v 14, trgovski in prometni uslužbenci v 13, knjigovezi v šestih, časopisno uradništvo v petih itd. Dopust navadno ne velja za vse uslužbence v obratu. V pivovarnah na primer imajo dopust samo tisti uslužbenci, ki imajo mesečno ali tedensko plačo, dninarji, ki imajo dnevno plačo, pa nimajo dopusta. Mnogo pogodb tudi določa, da o razporeditvi dopustov odloča obratno vodstvo (glede na nujnost in množino dela) ali da se sme jemati dopust o slabem času, ko ni preveč dela. Nedelje in prazniki, ki so v času dopusta, se štejejo v dopust. Pričetni dopusti znašajo dva do 21 dni; ob daljšem službovanju so pa navadni dopusti od treh do 30 dni. Povprečni pričetni dopust šteje največkrat po pet dni, manjkrat po tri dni. Daljše dopuste imajo grafični uslužbenci in trgovski. 116 pogodb določa karenc o dovoljevanju dopustov, 39 pa ne. Za pričetne dopuste znaša karenc v 41 primerih eno leto in v 58 primerih tri leta. Drugih 17 pogodb 2, 5 in 10 let. Nekatere pogodbe pa prepuščajo dovoljevanje dopustov prostemu dogovoru. Plačani dopust dovoljuje okroglo 100 pogodb izrečno, in pa v nobeni tarifi nasprotne določbe. Pivovarjem odpade za časa dopusta prosto pivo. Sedem pogodb pa dovoljuje dopustnikom poleg cele plače še posebne retribucije v visokosti tedenske plače od 10 do 30 K; to so nastavljeni konsumnih društev, eksperimentalne osebe pri časnikih, delavci v tvornicah za kruh, skladiščni delavci, delavstvo s premogom. Nekatere določbe v tarifah še določajo končno, da morajo delavce na dopustu nadomestiti delavci, ki niso na dopustu. Ideja delavskih dopustov se je torej že tudi pri nas precej udomačila. Dopusti so sicer navadno prekratki za uspešen odpočitek; vendar je pričetek napravljen, načelo je zmogalo in nadaljevati se mora delo za dopuste, ki bodo res služili delavstvu, izmučenemu delavstvu in mu pospešili dševne in telesne moči, ki jih potrebuje zase in za svoje.

DELAVSKE ZADRUGE

ZA
TRST, ISTRO IN FURLANJO

Registrowana zadruga z omejenim jamstvom.

Uspeh našega skladišča OBLEK

Dne 17. t. m. je bilo en mesec, odkar se je otvorilo novo skladišče oblek.

Četudi opremljeno v hitrici in nedovršeno zaradi prekasne dobave blaga, lokolov in pohištva, je novo skladišče vendar velikanski uspeh Delavskih konsumnih zadrug.

Člani so pokazali veliko zanimanje za novi oddelek našega poslovanja in prepirali so se tudi lahko takoj o ugodnostih, ki jim jih bo nudilo razširjeno podjetje. Prihiti so mnogostevilni člani tudi iz Milja, Izole, Kopra in Tržača.

V teku prve mesečne dobe so se razpečale v novem skladišču proti gotovini sledeče množine blaga:

Oddelek izvršenih oblek in krojačnica	K 16.417-34
Oddelek manufakture	K 10.404-38
Oddelek obuval	K 5.964-04
Oddelek pokrival	K 3.592-90

Skupaj K 36.378-75

Računali smo zmerno le s polovico, doseženega prometa v prvem mesecu, in smo tudi priprave uredili razmeroma tem nadam.

Videč pa, da člani v neprimerno večjem številu obiskujejo svojo ustanovitev in se je dosegel nenavaden uspeh, dalje člani nenavadno pogostoma povprašujejo po različnih predmetih, s katerimi se uismo mislili založiti pa smo na podlagi povpraševanja takoj poskrbeli, da se naše poslovanje primerno razširi.

Naročilo se je mnogo blaga in obogatilo se je skladišče s suknom za ženske in moške, z barhentom in drugim blagom. Dan na dan prihajajo velike množine blaga in v nekaj tednih bomo lahko rekli, da smo opremljeni s popolno izbero.

Člani, ki niso dobili vsega kar so si želeli, naj premislijo, da vodstvo iz previdnosti ni moglo prekoračiti zneska 100000 K za nabavo, predno je vedlo, kako bodo člani sprejeli te nove iniciative. Videč pa podporo članov, poskrbeli bomo sedaj pogumno z vsemi močmi, da bomo zadostili njih željam in zahtevam.

Razširili pa bomo prodajne prostore deloma še v drugo nadstropje.

Proučuje se nadalje, kako bi prideli oddelku za obuvale tudi delavnico in organizirali prodajo v oddaljenih skladiščih dežele potom potnika.

Vpisovanje novih članov narašča, posebno odkar se je otvorilo novo skladišče oblačil. Število pristopivših članov:

v juliju	55
v avgustu	83
v septembru	249
v oktobru	199
skupaj	586

od 1. julija do 17. oktobra,

Večina teh velikih uspehov je delo navdušenosti in neumorne propagande članov, in ako boče vstrajala ta delavnost članov nadalje, bomo imeli konec prihodnjega leta 10.000 članov.

V Trstu, dne 17. oktobra 1912.

Vodstvo.

Martin Kralj

čevljar in izdelovalec gornjih del
Ljubljana, Wolfova ulica 12

se priporoča za vsa v svojo stroko spadajoča dela, ki jih izvršuje hitro, točno in solidno.

Kovaški pomočniki

kateri so zmogni tudi na primožu delati se sprejmejo v tovarni vozov

Peter Keršič, Sp. Siška pri Ljubljani.

ANTON BAJEC

cvetlični salon

Ljubljana, Pod Trančo štev. 2.

Velika zaloga suhih vencev.

Izdelovanje šopkov in vencev, trakov z naplavltd. — Zunanja naročila izvršuje točno.

Vrtnarija je na Tržaški cesti.

Brzjavni naslov: BAJEC, Ljubljana.

M. Zor, Ljubljana, Sv. Petra c. 38.

oblastveno kooesijeniran pokončevalec podgan, miši in mršes.

Priznalno pismo:

Podpisani potrdim, da je gospod Miroslav Zor izvršil v moji hiši št. 37 in pripadajočem gospodarskem posloppu pokončanje miši in podgan, in sicer potom nastavljenja strupenih pastilj. — Tekom osmih dni in še preje ni bilo čutiti nobene živali več. Z uspehom sem zelo zadovoljen ter priporočam gosp. M. Zora v navedeni lastnosti.

Glince, 20. dec. 1911.

Josip Tribuč.

Bioglobin

zdravniško priporočeno
dijetično sredstvo.

Kri tvoreča pijača izvrstnega okusa.

Odlično jačilno in krepično sredstvo za mlade in stare.

V steklenicah po 3 K 50 vin. in 2 K v vsaki lekarni.

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice

r. z. z n. z.

v Ljubljani

obrestuje hranil. vloge po 4¹/₂ 0 brez vsakršnega odbitka.

Stanje hranilnih vlog: 20.000.000. Popolnoma varno naložen denar. Rezervni zaklad K 700.000

Tisočere bolezni

se vgnezdijo v človeški organizem, eden trpi na živčni oslabelosti, hudem glavobolu, omotici, šumenju v ušesih, pomanjkanju spanja, drugi toži o bolečinah v križu, revmatizmu, protinu, ohromelostih, nevralgiji, tretjega mučijo živčne žilodčne bolečine in se pritožuje o nevedelavnosti črev, kongestijah, četrti je malokrven, občuti mrzlotu v ekstremitetah, se trese, peti je ohromel, komaj se premika tudi ženske trpe pogosto na različnih ženskih boleznih. Pri vseh teh boleznih se za najbolj učinkovito sredstvo rabi

elektriciteta, galvanski tok.

Brezplačna knjiga! Izredno zanimiva in poučna knjiga je izšla o električni zdravilni metodi, obsega 64 strani in v bogato ilustrovanih odstavkih opisuje izredno zdravilno moč elektrike. To knjigo dobi vsak bralec teh vrstic brez vsake obveznosti

gratis in franko.

Electro-Vitalizer, zdravniškizavod

Budapešta, Andressy-ut 27, Mezzanin 172.

Produktivna zadruga ljubljanskih mizarjev v Ljubljani

r. z. z o. z.

se priporoča cenjenemu občinstvu pri nabavi vsakovrstnega pohištva, ki ga izdeluje v lastni, najmodernejše opravljeni tovarni na Glincah pri Ljubljani.

Priporoča se tudi za vsa druga v mizarstvo stroko spadajoča dela.

Delo je vedno solidno, točno in prav poceni.

Proračune se določlje na zahtevo brezplačno v najkrajšem času.

Odgovorni urednik Fran Bartl.

Izdaja in zalaga založba »Zarje«.

Tiska »Učiteljska Tiskarna« v Ljubljani.